

Enheten för naturvård

Rydboholms ekhage SE0110363

Bevarandeplan för Natura 2000-område (enligt 17§ förordningen (1998:1252) om områdesskydd)

Inledning

Bevarandeplanen är det dokument som beskriver vilka mål som ska uppnås i bevarandet av ett Natura 2000-område och som anger vilka bevarandeåtgärder som planeras. I bevarandeplanen beskrivs vilka förutsättningar som krävs för att de utpekade arterna och livsmiljöerna ska upprätthålla s.k. gynnsam bevarandestatus. Det har betydelse för tillämpningen av regelverket om Natura 2000-områden.

Namn	Rydboholms ekhage	Areal	11,6 ha
-------------	-------------------	--------------	---------

BEVARANDEPLANDatum
2015-12-17Beteckning
511-30215-2012

Natura 2000-kod	SE0110363		
Kommun	Österåker		
Fastställd av Länsstyrelsen	2015-12-17		
Områdestyp och status	SAC-område enligt art- och habitatdirektivet		
Ägarförhållanden	Privat		

Ingående livsmiljöer enligt art- och habitatdirektivet

Tabell 1. Livsmiljöer.

Livsmiljökod	Livsmiljöns namn	Areal (ha)	Andel (%)
6270	*Silikatgräsmarker	2,8	24,1
9070	Trädklädd betesmark	7,1	61,2

* Prioriterad livsmiljö – bevarandet bedöms ha hög prioritet inom EU.

Ingående arter enligt art-och habitatdirektivet

Natura 2000-arter är arter som finns upptagna i bilaga 2 till EU:s art- och habitatdirektiv och skyddas därmed av Natura 2000-reglerna. I denna bevarandeplan nämns andra arter än de som är skyddade av Natura 2000-reglerna. Dessa arter har inte samma lagliga skydd såsom eventuella Natura 2000-arter.

Tabell 2. Arter

Artens kod	Svenskt namn	Vetenskapligt namn
Inga Natura 2000-arter finns rapporterade från området.		

Bevarandesyfte för Rydboholms ekhage

Bevarandesyftet och beskrivningen av livsmiljöer nedan utgör den beskrivning som ska upprättas i enlighet med 17 § förordningen om områdesskydd m.m. (FOM). Tillsammans med bevarandemål och bevarandeåtgärder i denna plan utgör de underlag som visar hur myndigheterna behöver arbeta för att motsvara kraven i 16 § FOM.

Det övergripande syftet med Natura 2000-området är att bidra till att upprätthålla en gynnsam bevarandestatus för de i området utpekade livsmiljöerna.

I Rydboholms ekhage är just bevarandet av ekhagen den prioriterade bevarandeåtgärden. I hagen finns flera gamla och spärrgreniga ekar som är viktiga för flera rödlistade arter. Det finns flera värdefulla träd i närområdet. Att det finns

BEVARANDEPLAN

Datum
2015-12-17

Beteckning
511-30215-2012

möjlighet till spridning mellan dessa lokaler är en förutsättning för långsiktiga livsförutsättningar för djur och växter knutna till gammal grov ek.

Prioritering av skötselåtgärder framgår av tabell 3.

Bevarandemål för Rydboholms ekhage

Att bidra till gynnsam bevarandestatus för de i området utpekade livsmiljöerna uttrycks i detta område i följande mål.

***Silikatgräsmarker (6270)**

- Arealen silikatgräsmarker ska bibehållas.
- Vegetationen är välhävdat av bete och/eller slåtter, helst bete, varje år vid vegetationsperiodens slut så att ansamling av förna inte sker.
- Igenväxningsvegetation förekommer inte/endast i begränsad omfattning. Bärande buskar och viss återetablering av dessa bedöms inte vara igenväxningsvegetation.
- De typiska arter som är knutna till livsmiljön ska kunna fortleva på lång sikt och helst öka i populationsstorlek och utbredning, t.ex. brudbröd, solvända, jungfrulin, kattfot, ängsvädd och rödkämpar.
- Marken är opåverkad av konstgödsling och stödutfodring.

Trädklädd betesmark (9070)

- Arealen trädklädd betesmark ska bibehållas.
- Vegetationen är välhävdat av bete och/eller slåtter, helst bete, varje år vid vegetationsperiodens slut så att ansamling av förna inte sker.
- Antalet gamla, grova och spärrgreniga hålträd som står solbelysta, främst ek ska vara konstant eller öka i framtiden.
- Det ska finnas yngre ersättningsträd som står fria från konkurrerande vegetation för att på sikt kunna växa sig grova och spärrgreniga.
- Igenväxningsvegetation förekommer inte/endast i begränsad omfattning. Bärande buskar och återetablering av dessa bedöms inte vara igenväxningsvegetation.
- Det ska finnas solbelysta gläntor där solljus når fältskiktet, vilket är en förutsättning för en hävdgynnad flora.
- Det ska finnas död ved i form av stående döda - halvdöda träd, högstubbar, lågor och grova grenar.
- Vindskydd mot de sommartid dominerande vindarna från sydvästsektorn. Detta skapar ett lokalklimat som gynnar värdefull lavflora och insektsliv.
- Rödlistade (hotade) arter och för livsmiljön typiska arter ska ha goda förutsättningar att leva kvar i livskraftiga populationer.

Beskrivning av området

BEVARANDEPLANDatum
2015-12-17Beteckning
511-30215-2012

Natura 2000-området Rydboholms ekhage ligger på en udde vid Kyrkfjärdens nordöstra strand i Österåkers kommun. Norr om udden utbreder sig ett herrgårdslandskap i anslutning till Rydboholms slott. Runt slottet finns en park med lindalléer och ädellövsområden. Natura 2000-området gränsar nästan helt mot åkermark i nordost och i övrigt mot vatten. Hagen består av två ekbeklädda kullar, och ett mellanliggande lägre liggande parti av mer öppen karaktär. Udden kantas av vassar, alridåer och smala strandängsremsor. Rydboholms ekhage ligger i större riksintresseområden för kulturmiljö och friluftsliv.

Beskrivning av livsmiljöer***Silikatgräsmarker (6270)**

I det lägre liggande partiet, mellan de två ek-kullarna, finns en öppen hagmark med enstaka lövträd. Betesmarken var vid fältbesöket något svagt avbetad. Buskskiktet har förut varit mycket väl utvecklat med slån, hagtorn, nypon, hassel, getapel och hägg, men har i två omgångar till stor del röjts bort. Omfattande uppslag av buskskott finns i vissa partier. För att gynna ett rikt insektsliv knutet till mosaiker med örtrik grässvål, ädellöv och blommande buskage, vilket bör ha varit väl utvecklat i området, bör buskagen tillåtas komma tillbaka till viss del.

Bland kärlväxter kan nämnas rödklint, rödkämpar, backklöver, blodnäva, brudbröd, solvända, jungfrulin, kattfot och ängsvädd. Förekomst av kvävegynnad högvuxen fältvegetation och sly tyder på röjgödslingseffekt efter röjningar i busk- och trädskikt. Inom livsmiljöns del av hagen finns tre grova ekar med en diameter över en meter.

Trädklädklädd betesmark (9070)

På de två kullarna växer grov gammal ek och äldre björkar. Enstaka ask och några gamla tallar finns också i området liksom strandalskog längs vissa strandpartier.

I trädinventeringen 2006 noterades 24 ekar över 1 meter i diameter, varav många mycket grova. Flera av ekarna är hålträd med mulm. Tyvärr är flertalet jätteekar i dåligt skick, många döende. Orsakerna bakom är oklara. Enligt uppgift var de i dåligt skick redan innan de genomgripande restaureringsåtgärderna i området. Ekarna har bland annat skadats av hästmyror som invaderat träden och hotar trädlevande insekter och lavar. Myrorna utgör också ett hot mot själva trädet då de genom att gnaga ut gångsystem och håligheter angriper dess ved. I inventeringen fann man 5 grova stående döda ekar. Även döda träd fyller en viktig funktion för många arter.

Inom Natura 2000-området finns en hel del riktigt unga ersättningsekar, men det är ett åldersglapp med få medelåldriga ekar. Några medelålders träd finns dock på den södra kullen. Annars finns rekryteringsområden med ek, varav många är just i medelåldern, ca 400 m åt nordost om Naturaområdet. Här finns även många grova och relativt friska ekar. Drygt 1 km söder om hagen finns en annan ekhage med

BEVARANDEPLANDatum
2015-12-17Beteckning
511-30215-2012

många grova friska ekar. För att arter effektivt ska kunna sprida sig bör rekryteringsområden med lämpliga ekar finnas inom en radie av 1 km.

Den goda tillgången på gamla grova ekar ger bra förutsättningar för en rik fauna av vedinsekter. Området är tämligen välundersökt av entomologer och där har hittats åtminstone 11 rödlistade vedskalbaggar knutna till äldre ekar (en i kategorin sårbar och övriga hänsynskrävande). Två av dem är bara hittade kring 1960 utan att ha återfunnits under 2000-talet, men en har ett mycket undanskymt levnadssätt och kan ändå mycket väl finnas kvar. Ytterligare 9 intressanta arter som tidigare varit rödlistade finns rapporterade från området. Bland områdets insekter kan man särskilt nämna smalknäppare, *Prokraerus tibialis*, och ekmulmbagge, *Pentaphyllus testaceus*, som här, liksom den tidigare rödlistade brun guldbagge, *Protaetia marmorata*, förefaller ha starka populationer.

Betesmarken har idag mycket igenväxningsvegetation som behöver begränsas. Flera av ekarna är i dåligt skick och några behöver friställas.

Hotbild – vad kan påverka Natura 2000-området negativt

En komplett lista är inte möjlig att upprätta. Här listas ett urval hot som i det här området bedömts mest relevanta.

***Silikatgräsmarker (6270)**

- Uppslag av sly och tillväxt av högvuxen (kvävegynnad) fältvegetation som hämmar hävdgynnade, konkurrenssvaga växter.
- Tillförsel av handelsgödsel och tillskottsutfodring.
- Vinterbete som kan ge gödnings effekter och kan skada marken.
- Markexploatering. Gräsmarken kan förstöras genom utfyllnad, vägdragningar, skogsplantering, dikning.
- Virkestransporter eller körning med andra tyngre fordon.
- Uppläggande av jordmassor.

Trädklädd betesmark (9070)

- Brist på levande gamla träd.
- Brist på medelålders ekar som ersättningsträd till de gamla.
- Uppslag av sly och tillväxt av högvuxen (kvävegynnad) fältvegetation som hämmar hävdgynnade, konkurrenssvaga växter.
- Invasion av hästmyror som skadar ekarna och som kan slå ut många av de arter av insekter och lavar som lever på träden.
- Exploatering.
- Större skogsbruksåtgärder såsom avverkning, markberedning och skogsplantering.
- Virkestransporter eller körning med andra tyngre fordon kan skada för livsmiljön viktiga markförhållanden.

BEVARANDEPLANDatum
2015-12-17Beteckning
511-30215-2012

- Vinterbete som kan ge gödslings effekter och kan skada marken.
- Bortstädning av döda träd och/eller högstubbar utgör ett direkt hot mot de arter som lever på dessa substrat.
- Beskuggning av äldre ekar med asp och gran etc. som växer in i kronan och/eller skuggar stammen.

Bevarandeåtgärder med tidsplan**Gällande regler**

Enligt 7 kap 28 a § miljöbalken (MB) krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön eller störa utpekade arter i ett Natura 2000-område som har förtecknats enligt 7 kap 27 § MB. Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändig för skötseln och förvaltningen av området. Alla Sveriges Natura 2000-områden utgör dessutom riksintressen (enligt 4 kap MB), vilka ska beaktas vid prövning av ärenden och planläggning.

Strandskydd gäller enligt 7 kap 13-18 §§ MB inom hela Natura 2000-området. Inom strandskyddat område är viss typ av exploatering förbjuden, t.ex. uppförande av ny byggnad. Undantag från förbudet gäller t.ex. byggnader som behövs för de areella näringarna och som måste finnas inom strandskyddat område.

Området behöver restaureras innan det kan ingå i ett åtagande för miljöersättning för skötsel av betesmarker och slätterängar.

Behov av ytterligare reglering

Avtal eller miljöersättning behövs för att säkra att området hävdas.

Förslag till skötselåtgärder

Tabell 3. Förslag till skötselåtgärder. Åtgärder i kursiv är prioriterade.

Område/art	Åtgärd	Tidsplan
*Silikatgräsmarker (6270)	<i>Bete och/eller slätter, helst bete.</i> Underhållsröjning av uppslag efter tidigare buskröjning. Tillåt dock återetablering av buskage.	Årligen. Vid behov.
Trädklädd betesmark (9070)	<i>Bete och/eller slätter, helst bete.</i> <i>Underhållsröjning i den södra delen. Spara en del buskage.</i> Bekämpa stackmyror/hästmyror invid ekar.	Årligen. Omgående. Vid behov.

BEVARANDEPLANDatum
2015-12-17Beteckning
511-30215-2012**Bevarandestatus i dag**

Tabell 4. Bevarandestatus hos ingående livsmiljöer och arter.

Livsmiljö/art	Bevarandestatus
*Silikatgräsmarker (6270)	Tveksam. Slyuppslag efter röjningar.
Trädklädd betesmark (9070)	Ogynnsam. Många av ekarna är i dåligt skick. Det finns få ekar i den mittersta ålderklassen. Uppslag av sly efter röjningar.

Inventeringar i området och andra referenser

Länsstyrelsen i Stockholms län. Naturkatalog för Stockholms län. Remissupplaga. 1996.

Länsstyrelsen i Stockholms län. Ängs- och betesmarksinventeringen i Stockholms län. 2002-2004.

Länsstyrelsen i Stockholms län. Ängs- och hagmarksinventeringen i Stockholms län. 1987-1991.

Länsstyrelsen i Stockholms län, 2006. Trädinventering.

Artdatabankens fyndregister, uttag 2006.

Wanntorp, H-E. 2002. Ängsholmen/Kulla i Östra Ryd Österåkers kommun, Objekt 77 Rydboholm – Kyrkfjärden, Preliminär rapport över rödlistade skalbaggar. Stencil.

BEVARANDEPLANDatum
2015-12-17Beteckning
511-30215-2012**Karta**

Livsmiljöernas sifferkoder i kartan och dokumentet är korrekta liksom namnen i dokumentet. Livsmiljöernas namn i kartan kan dock vara felaktiga.

